

**Hälsa- och sjukvårdspolitiskt program
Vänsterpartiet Västra Götaland
2021-10-23**

Innehållsförteckning

Inledning	s.1
Vi är socialister	s.2
Vi vet att klass spelar roll	s.2
Vi ser skillnader mellan stad och landsbygd	s.2
Vi är feminister	s.2
Vi vill få bort det strukturella våldet	s.3
Vi vet att barnen är det viktigaste vi har	s.3
Vi vet att framtiden hänger på ett kraftfullt miljöarbete	s.3
Vi vet att kultur främjar folkhälsan	s.3
Vi motsätter oss all form av diskriminering	s.3
Väl finansierad vård utan privata vinstuttag	s.4
Från marknadsstyrning till tillitsstyrning	s.4
Rätten till bästa möjliga hälsa	s.5
Ingen ska diskrimineras	s.5
Rätt till ett gott arbetsliv	s.6
En vård efter behov	s.7
Den nära vården	s.8
En pålitlig prehospital vård och akutsjukvård	s.8
En specialistsjukvård inom rimlig tid	s.8
Mot ett självständigt liv	s.9
Ökad jämlikhet ger ökad psykisk ohälsa	s.9
Nollvision för självmord	s.10
En första linje vård namnet inom psykiatri	s.10
Specialistvård när det krävs	s.10
En satsning på beroendevården	s.11
Förbättrat stöd till anhöriga	s.11
Tandhälsa är en klassfråga	s.12
Habilitering är en rättvisefråga	s.12
Nödvändig forskning för jämlik vård	s.13

Hälso- och sjukvårdspolitiskt program för Vänsterpartiet Västra Götaland

Inledning

Du håller i din hand ett hälso- och sjukvårdspolitiskt program för Vänsterpartiet i Västra Götaland. Vår politik kring hälso- och sjukvården utformar vi utifrån våra grundläggande värderingar. Vi har under pandemin sett att hälso- och sjukvården har brister i sin nuvarande form, att det inte finns några reserver, och att vänsterpolitik är nödvändig för att komma tillrätta med dessa problem.

Tillgång till en god hälso- och sjukvård är en av grundstenarna i ett välfärdssamhälle. Vår hälsa grundläggs i unga år och är i mycket en klassfråga där sociala och ekonomiska skillnaderna har en stor inverkan på hälsan. Alla ska ha rätt till en god jämlik och jämställd vård där de med störst medicinska behov prioriteras. Alla ska känna sig trygga med att få den bästa och mest effektiva vården utifrån behov, inte fetast plånbok eller starkast röst. Rätten till god vård och gott bemötande gäller alla oberoende av medborgarstatus, kön, etnicitet. Funktionsförmåga, ålder eller sexuell läggning. Barnperspektivet ska genomsyra all hälso- och sjukvård.

Att Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund genomsyrar vår hälso- och sjukvårdspolitik.

Vi är socialister

Vården skall vara jämlik och fördelas åt var och en efter behov och finansieras solidariskt genom skatt. Du ska kunna lita på hälso- och sjukvården oavsett vem du är och var du bor. Därför anser vi att privata sjukvårdsförsäkringar och företag med vinstintressen ska uteslutas helt inom välfärden.

Vi vet att klass spelar roll

Kapitalismens mekanism innebär utsugning av såväl människor som miljö då vinstmaximering är kapitalismens enda sätt överleva. Vården ska vara offentligt finansierad och inte tillåta genvägar med privata sjukvårdsförsäkringar. Ingen ska tjäna pengar på andras lidande och sjukdom och vård ska alltid ges utifrån behov oavsett vem du är. Vi anser att rätten till hälsa har en central plats när vi talar om mänskliga rättigheter och att det offentliga samhället har en skyldighet att tillgodose detta. Idag har vi en ojämlik fördelad vård som inte är acceptabel och det finns skillnader som är helt omotiverade. Vi vill bekämpa den ojämlikt fördelade vården.

Vi ser skillnader mellan stad och landsbygd

Vi värnar människors rätt att bo var de vill. Var man än bor i regionen och oavsett sociala faktorer ska det finnas förutsättningar för en bra och likvärdig vård. Hälso- och sjukvården måste kunna organiseras så att den är tillgänglig för alla i regionens olika geografiska områden. Alla har rätt till en jämlik vård och ska kunna ta del av hälso- och sjukvården var de än bor i Västra Götalandsregionen.

Vi är feminister

Vi har en strukturell snedfördelning i samhället där könsmaktsordningen är ett av skälen till detta. Också vården präglas av detta och tar sig bland annat uttryck i att vård som ges till kvinnor ofta är underordnad vård som ges till män. Vi ska motverka detta och satsa extra på vård som riktas till kvinnors hälsa.

Hälso- och sjukvårdens verksamheter har många anställda och de flesta är kvinnor som lönediskri-

mineras utifrån kön. Detta är oacceptabelt och motverkas bäst genom lönepolitik. Fler kvinnor än män drabbas av stressrelaterade sjukdomar då de oftare finns inom vård och omsorgsykten och inte fått förutsättningarna att göra ett gott arbete.

Vi vill få bort det strukturella våldet

Ytterligare konsekvenser av könsmaktsordningen är mäns våld mot kvinnor som orsakar stort lidande för dem det drabbar. Därför måste vården verka för att förebygga och, i de fall det inträffat, erbjuda rehabilitering till dem som utsatts för våld.

Vanligtvis döljs våldet och avslöjas inte förrän efter flera år och ett av skälen till detta kan vara att få inom vården vågar ställa direkta frågor. Forskning visar att direkta frågor är det mest framgångsrika sättet att motverka våld mot kvinnor.

Vi vet att barnen är det viktigaste vi har

Barn är underordnade vuxna och vi ska därför särskilt ta hänsyn till deras behov. Till hjälp har Sverige den lagstadgade barnkonventionen och den ska självklart beaktas när vi organiserar vården och barns röster ska ges plats i underlagen när vi fattar beslut.

Barn som upplever våld i hemmet far väldigt illa och får ofta symtom i form av koncentrationssvårigheter, sömnstörningar, tillitsbrist och olika beteendeproblem. Barn som lever våldsutsatt tror att det är normalt och ofta att det är deras eget fel. Förutom att fråga om våldsutsatthet, måste personal som möter barn i vården också lära sig att se tecken och signaler på missförhållanden. Västra Götalandsregionen har ett Barnskyddsteam som är experter på våldsutsatthet och som är konsulter till andra verksamheter.

Vi vet att framtiden hänger på ett kraftfullt miljöarbete

Hälso- och sjukvården är en omfattande verksamhet där mycket teknik och kemi ingår men vården är också en stor arbetsgivare med ett stort flöde av patienter och vi måste ha ett tydligt miljö- och klimatperspektiv. Det gäller allt från förbrukningsvaror, mat, byggnader och transporter. Normen ska vara att alltid välja det alternativ som har minst påverkan på klimat och miljö.

Vi vet att kultur främjar folkhälsan

Vi anser att om människor och klimat ska uppnå balans krävs en god psykisk hälsa. Kulturen är en viktig del i detta, både när det gäller rätten och möjligheten att ta del av andras kulturutövande och att själv vara kulturellt aktiv. Vänsterpartiets hälso- och sjukvårdspolitik utgår från människans behov av meningsfulla sammanhang, där deltagande i kulturverksamheter främjar såväl somatisk som psykosomatisk hälsa. Vänsterpartiet anser att kulturens förebyggande och läkande effekter ska ges en självklar roll i rehabilitering och behandling.

Vi motsätter oss all form av diskriminering

Vi ser det som en vitalisering av hela vårt samhälle när den eller det som, av majoritetssamhället, ses som avvikande ges möjligheter och utrymme. Vården ska därför organiseras på ett sätt som är inkluderande och där personal har god kunskap om normer och rätten att bryta mot dessa. Verksamheter som arbetar med könsdysfori och de svårigheter som individen därigenom upplever ska självklart ges möjligheter och resurser.

Väl finansierad vård utan privata vinstuttag

Hälso- och sjukvård ska ges efter behov. En demokratiskt styrd, offentligt driven och skattefinansierad vård är det enda sättet att säkra jämlik och tillgänglig vård för alla invånare i Västra Götaland. Vårdbehovet ska styra resurserna och inte tvärtom. Vi vill stoppa möjligheten att göra ekonomisk vinst på människors behov av vård. Idag är det de blågröna politikernas budget med krav på nedskärningar och besparingar som styr tillgången till en god vård. Detta skapar ett behov av privata vårdgivare eftersom regionens verksamheter inte räcker till. För oss vänsterpartister är det självklart att medborgarnas behov av vård är det som ska styra budgeten för regionala verksamheter och att de ska räcka till så att privata vårdgivare inte är nödvändiga och inte behöver subventioneras med skattepengar.

Genom en ökad marknadsstyrning och ekonomisk vinst som allt större drivkraft i vården försvåras möjligheten att styra vården till dem som har de största behoven. Att fördela vård med marknadsmekanismer fungerar inte då det resulterar i att de som efterfrågar mest vård prioriteras i stället för de som behöver vården mest. Vinstsyftande företag ska inte kunna bedriva verksamhet med skattededel. Därför arbetar Vänsterpartiet i Västra Götaland hårt för att hålla marknad och vinstintressen utanför vården. I grunden ska den gemensamt ägda välfärden stå som garant för en likvärdig vård och omsorg för alla. Vi ser däremot privata aktörer utan vinstintressen, såsom icke vinstdrivande företag eller ideella föreningar, som ett komplement till offentligt driven verksamhet. När vinstintresset får styra blir det mindre vård i landsbygden och till dem som mest behöver den. Vi behöver inte fler vårdvalsmodeller för att öka patienternas valfrihet.

Privata sjukvårdsförsäkringar sätter lagen om jämlik vård ur spel. Istället för att ge vård till den med mest behov ges vård till den med bäst försäkring. Att försäkringsbetald vård dessutom ges av välutbildad personal i samma lokaler som offentligt finansierad vård, gör att ökningen av privata sjukvårdsförsäkringar är ytterst allvarlig. Det gör att den offentliga vården dräneras på kunskap och resurser genom lockande erbjudanden till personal. Privata Nätläkare sätter också lagen och jämlik vård ur spel och kostar oss skattebetalare stora pengar som tas från den gemensamma sjukvården. Vi vill möta efterfrågan om snabb och enkel vårdkontakt med digitala vårdformer som drivs i offentlig regi.

Från marknadsstyrning till tillitsstyrning

Marknadsreformer och privatiseringar har gjort att hälso- och sjukvården är utsatt för styrsystem och drivkrafter där de resursstarka tar för sig. Det är nödvändigt att utveckla ett styrsystem som minskar detaljstyrning och administration, som frigör mer resurser för vård- och omsorgsarbete och utvecklar en större arbetsglädje hos personalen.

New Public Management har invaderat både styrning och tankesätt inom hälso- och sjukvården. Detta har fått konsekvenser med ett ständigt fokus på produktionsmål, intäkter, kostnadsutveckling och antalet anställda.

Styrningen av hälso- och sjukvården måste förändras till en positiv cirkel byggd på tillit. Den ska utgå från hur befolkning, patienter och att vårdpersonal beskriver situationen och vårdpersonal och första linjens chefer måste tillfrågas innan beslut fattas. Styrningen måste ha stöd uppifrån men byggas underifrån. Vi menar att om vi bygger en tillitskultur med rimlig finansiering utifrån befolkningens behov av vård, kan vi skapa ett gemensamt ansvarstagande för helheten, i stället för en ständig kamp om knappa resurser.

Rätten till bästa möjliga hälsa

Folkhälsan anger hälsoläget i befolkningen och är en av våra viktigaste frågor. Skillnader i hälsa är systematiska och uppstår då det inte är balans mellan individens och samhällets resurser. Folkhälsoarbetet skall präglas av en hälso- och sjukvårdspolitik som bygger på solidaritet och som har ett uppdrag att utjämna hälsoklyftorna och tillgodose en geografiskt jämlik vård för hela befolkningen.

Rätten till bästa möjliga hälsa ska gälla alla oberoende av samhällsklass, kön, ålder, funktionsförmåga, psykisk ohälsa, hbtqi-personer eller etnisk tillhörighet. Det är nödvändigt att stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet i mötet med patienten. Personalen måste ha utbildning och kunskap i att kommunicera med grupper som har särskilt behov av stöd och hjälp. Tillräckligt med tid ska finnas för att arbeta med att förbättra levnadsvanor tillsammans med patienten.

Samverkan med nationella och internationella aktörer är viktig för kompetensutveckling, liksom med regionala och nationella lärosäten. Samverkan med kommunerna är nödvändig då kommunen har närhet till individen. Genom tidiga insatser ska regionen inom ramen för "Handlingsplan för fullföljda studier" investera i de ungas framtid, så att de klarar grund- och gymnasieskolan med godkända betyg. Tidiga insatser behövs för att kunna hjälpa människor i riskzon för allvarlig sjukdom så att de kan hålla sig friska upp i högre ålder och för att förebygga ofrivillig ensamhet. De framgångsrika metoder som redan finns ska utvecklas och vara en naturlig del i hälso- och sjukvården och exempel på det är hälsoguides, hälsocoach online och hälsosamtal.

Hälsofrämjande arbete måste genomsyra hälso- och sjukvården på alla nivåer så att personal i alla möten med patienter arbetar med att stötta och hjälpa människor att förebygga sjukdom och främja hälsa.

Primärvården och Elevhälsan har en gemensam roll i ett offensivt folkhälsoarbete. Skolan tillsammans med ungdomsmottagningarna ska utveckla undervisning och information om livsstilsfrågor, kost, motion och sex- och samlevnad.

Ingen ska diskrimineras

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Alla människor har samma mänskliga rättigheter utan åtskillnad. För att leva upp till detta krävs det politiska ställningstaganden där regionen har ett ansvar för att de mänskliga rättigheterna uppfylls, efterlevs och sprids i regionens olika verksamheter.

Vänsterpartiet vill särskilt lyfta frågan om rasism inom regionens verksamheter. Studier talar för att sjukvårdsinrättningar i Sverige inte kan leva upp till de mänskliga rättigheterna i situationer då rasism utövas från personal gentemot patienter eller patienter gentemot personal. Utifrån de mänskliga rättigheterna men också regionens mål om personcentrerad vård och människorättsbaserat arbetssätt vill vi att Västra Götalandsregionen arbetar med att utjämna hälsoklyftor som uppstår på grund av rasism. Detta ska ske på ett strukturerat och systematiskt sätt genom att synliggöra och våga prata om rasism, men också ta fram konkreta handlingsplaner på hur vi bemöter och arbetar mot rasism inom vården.

Vänsterpartiet vill även lyfta fram arbetet med våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuella övergrepp. Regionens ska fortsätta att arbeta för att vårdpersonal vet hur de ska agera när de möts av till exempel hedersrelaterat våld eller när de möter en patient som blivit utsatt för mäns våld. Vi stoppar inte huvudet i sanden, vi duckar inte för de tuffa frågorna. Vi tar oss an dem.

Vänsterpartiet ser också nödvändigheten i att fortsätta arbetet med sexuell- och reproduktiv hälsa genom förvaltningar som kunskapscentrum för sexuell hälsa eller specialistmottagningar som sexualmedicinskt centrum. Vi ser ett fortsatt behov av att öka kunskapen kring hbtqi-frågor i regionen för att få ett inkluderande samhälle. Rätten att korrigera sitt fysiska kön har länge varit kraftigt eftersatt och det krävs stora krafttag för att personer med icke normativ könsidentitet ska kunna få hjälp inom vården snabbare.

Vänsterpartiet ser också fortsatt ett behov av att arbeta med tillgänglighet för människor med funktionsvariationer. Här vill vi se att samverkan mellan brukarorganisationerna och regionen får en större dignitet där mandat ges att faktiskt i realiteten påverka utvecklingen inom området.

Rätt till ett gott arbetsliv

Vänsterpartiets personalpolitik bygger på en sjukvård med tillräckligt många anställda, med god arbetsmiljö så medarbetare orkar arbeta kvar. Heltid ska vara norm och visstids-, timanställningar samt bemanningspersonal ska minimeras genom att ha fler tillsvidareanställda med kortare arbetsdagar och minskad arbetsbelastning. Lönediskrimineringen av kvinnodominerade vårdyrken ska bort och löneutveckling finnas hela livet. Arbetet inom sjukvården är ofta psykiskt och fysiskt tungt och pågår för många också helger, kvällar och natt. Tid för återhämtning, reflektion och kompetensutveckling måste finnas.

Utan personal kan ingen vård bedrivas och bristen på samt förlusten av kvalificerad personal är ett problem. Medarbetare lämnar vården på grund av stress och dåliga arbetsvillkor vilket leder till att Västra Götalandsregionen tappar kompetens och hela vården blir lidande. Det går inte att ersätta en person med en annan rakt av. Det kostar att lära upp nya medarbetare, främst kompetensmässigt, men även ekonomiskt vilket innebär en försämrad arbetsmiljö för dem som trots allt är kvar.

Västra Götaland måste bli ett föredöme som arbetsgivare. Arbetsmiljön är avgörande för hälsan och kraven på arbetet måste vara i nivå med resurserna. De senaste åren har neddragningarna avlöst varandra och vården är nu mer slimmad än någonsin. Medarbetarnas möjlighet till en reell arbetsplatsdemokrati behöver utvecklas och personalen måste få makt och inflytande över sin arbetssituation.

Vi vill förbättra arbetsmiljön för att förhindra sjukskrivningar och uppsägningar. Med en god arbetsmiljö kan medarbetarna ge en god och säker vård. För att orka att leva ett liv utanför arbetet behöver arbetstiden anpassas och arbetstidsförkortning införas. Med förstärkt bemanning säkerställs att patienterna får den vård de behöver och risken för vårdskador undviks.

Kompetensutveckling är en del av arbetsmiljön, att få lära nytt och utvecklas stärker medarbetarna. Den legitimerade personalen har dessutom krav i och med sina legitimationer att hålla sig uppdaterade med vetenskapliga rön, något som är svårt att tillgodose i en nedbantad organisation. Vi vill att regionens medarbetare ska kunna utvecklas under hela sitt arbetsliv.

Löneläget behöver ses över och förbättras. Arbetet med osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män måste åtgärdas genom ett fortsatt och fördjupat jämställdhetsarbete. Medarbetarna är hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs. Genom att satsa på bra löner, god arbetsmiljö och möjlighet till kompetensutveckling i arbetet kan hälso- och sjukvården bli mer effektiv, hälsofrämjande och en attraktiv arbetsplats.

En vård efter behov

Hälso- och sjukvården måste omorganiseras från grunden. Syftet med detta är att kvaliteten på vården ska bli högre, mer jämlik och på sikt skapa en mer jämlik hälsa i hela befolkningen oavsett vem du är. Det får aldrig vara komplicerat att komma i kontakt med vården och det ska alltid finnas alternativa besöksformer. Ibland är det digitala kontakter som är lämpliga, men de får aldrig utesluta fysiska samtal och besök om det är vad patienten har behov av. Andra gånger är det hembesök som behövs för att vården ska bli tillgänglig för patienten.

Den nära vården är ett sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg. För Vänsterpartiet är det viktigt med kontinuitet för patienten liksom att det finns en samordning mellan de olika kontakter en patient kan ha inom vården. Primärvård, sjukhus och kommunal hälso- och sjukvård måste i större utsträckning samarbeta runt patienten. De flesta patienter har också anhöriga som påverkas av sina närståendes olika sjukdomstillstånd. För dem ska det ges möjlighet att förstå och vara delaktiga kring den sjuke samt möjlighet till stöd och insatser.

Människors behov av vård ska säkras av en lättillgänglig vård; digital eller fysisk. De olika vårdnivåerna, olika specialiteter eller verksamhet med olika huvudmän som exempelvis kommunen och regionen ska samarbeta så att vårdkedjor hålls ihop. Den nära vården handlar om att se och förstå patientens behov och att detta är själva utgångspunkten i all behandling eller vård.

Ett exempel på utveckling inom nära vård är mobila team, exempelvis närsjukvårdsteam och palliativa team, som verkar på olika platser i regionen. Dessa team är ofta multiprofessionella och syftar till att ge de svårast sjuka en helhetsvård med hembesök som arbetsmetod. De arbetar proaktivt istället för reaktivt, vilket ger dessa patientgrupper chans till mesta möjliga livskvalitet. De verkar för god samordning mellan de olika vårdaktörerna kring patienten. Fler team behöver utvecklas som möter andra patientgrupper i behov av denna vårdform, till exempel för svårt sjuka yngre, allmän psykiatri, allmän palliativ vård, personer som lyder under LSS och andra med stort vårdbehov och/eller svårigheter att ta sig till vården.

Närsjukhus ska utvecklas som en del av den nära vården. De ska utformas utifrån befolkningens behov och vara en arena för samarbete och samverkan mellan primärvård, specialistsjukvård, kommun och övriga vårdgivare. Ett närsjukhus ska bidra till att öka tillgängligheten till vården och minska behovet av resor. Ett viktigt uppdrag för närsjukhusen ska vara konsultverksamhet från specialistvården till de kringliggande vårdcentralerna i närområdet och de ska ha tillgång till exempelvis röntgen och provtagning.

Det är nödvändigt att närsjukhusen organiseras så att deras unika uppdrag utifrån befolkningens behov värnas. Av den anledningen ska ett närsjukhus ligga avskilt från de stora sjukhusen. Den lokala anpassningen är viktig och ska prioriteras högst. Exakt vad ett närsjukhus ska innehålla ska beslutas i de nämnder och styrelser som har kännedom om de lokala förutsättningarna.

Sammanfattningsvis kan sägas att den vård som är vanligt förekommande och ofta återkommande ska finnas nära individen. Vi vill att de som är svårast sjuka eller som på grund av sjukdom har svårt att ta sig utanför hemmet erbjuds hembesök av läkare eller team som tar på sig rollen som samordnande av alla sjukvårdsinsatser. Som vi ser det omfattar den nära vården olika delar såsom digital vård, vårdcentraler, närsjukhus eller kommunal hemsjukvård.

Den nära vården

Enligt hälso- och sjukvårdslagen är varje region skyldig att organisera primärvården i ett vårdvalssystem. I Västra Götaland finns två olika vårdval, Vårdval Vårdcentral och Vårdval Rehab. Detta är vi tvingade att förhålla oss till trots att vi tycker att det i grunden är fruktansvärt att marknadsmekanismer styr delar av vården. Dagens vårdvalssystem måste ersättas av en ny primärvårdsmodell som främjar behovsstyrning och vårdens utveckling. Primärvården ska lättare kunna möta det geografiska områdets behov av vård och underlätta samarbete mellan specialistvård och kommunens hälso- och sjukvård. Primärvården spelar en viktig roll för hälsoutvecklingen i ett geografiskt område och vårdvalssystem blir många gånger ett hinder för denna utveckling. Vården måste befrias från vinstdrivande system.

För Vänsterpartiet är primärvården sjukvårdens bas. Här finns olika verksamheter som är nödvändiga för befolkningen som mödra- och barnhälsovård, ungdomsmottagningar, familjecentraler, vårdcentraler och så vidare. Det ska finnas minst en vårdcentral i varje kommun och vi anser att verksamheten ska bedrivas i egen regi. Inom primärvården ska finnas god kännedom om befolkningens behov. Vården ska vara tillgänglig och lätt att nå när du som patient behöver den, vilket innebär i sig att primärvården behöver utvecklas och stärkas och att alla förändringar ska utgå från patientens perspektiv. Det handlar om att bygga ut och organisera för såväl hembesök, uppföljande telefonsamtal från vårdpersonal med samordningsansvar, till telemedicinska lösningar som digitala vårdkontakter eller hemmonitorering – allt för att stärka tryggheten hos patienter med kroniska sjukdomar.

Det är viktigt att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet inom primärvården utvecklas. Primärvården behöver få ett tydligare uppdrag att vara den huvudsakliga aktören med stort ansvar för samordning av insatser på olika nivåer. Det kan vara i relation till särskilda boenden i kommunen eller i uppdrag kring psykisk ohälsa. Alla vårdcentraler ska kunna erbjuda konsultation med specialist i allmänmedicin genom digitala eller fysiska besök. Vårdcentralen ska vara patientens väg in i vården och när detta fungerar väl har vi en stabil grund i det totala vårdssystemet.

En pålitlig prehospital vård och akutsjukvård

Hälso- och sjukvården måste vara lätt att få kontakt med vare sig det sker via nödnummer 112, 1177 Vårdguiden på telefon, vårdcentral eller akutmottagning. Oavsett första kontaktvägen ska personen kunna kopplas vidare till rätt vårdnivå utifrån behov. 1177 är en viktig del av hälso- och sjukvården, som ska ge rådgivning och därmed skapa trygghet, och bör vara offentligt.

Den akuta prehospitala vården ska kunna hjälpa dig som patient med rätt vård utifrån dina vårdbehov. Denna del av vården kan till exempel bestå av olika delar såsom ambulanser, bedömningsbilar, mobila team och kommunsjuksköterskor. Vi menar att samverkan mellan olika aktörer ska utvecklas som ett led i att förstärka det prehospitala omhändertagandet. Utöver detta är det nödvändigt att ambulanssjukvården håller god kvalitet och är i offentlig regi i hela Västra Götalandsregionen. Regionen måste säkra att det finns tillgång till jourcentraler och akutmottagningar inom rimlig tillgänglighet för invånarna i regionens olika geografiska områden, samt verka för ett ökat samarbete mellan olika akutvårdsinrättningar.

En specialistvård inom rimlig tid

Det krävs ett perspektivskifte i styrningen av sjukhusvård, från ett fokus på åtstramning och nedskärning till ett fokus på att uppfylla befolkningens behov av vård. För att den nära vården ska fungera behöver specialistsjukvården utveckla arbetet med konsultationer exempelvis till patientens vårdcentral, till patientens hem eller till ett närsjukhus. Vård som behövs ofta och regelbundet ska kunna ges i patientens närhet.

Vi vill att människor ska kunna lita på att sjukvården fungerar när man behöver den oavsett vem man är och var man bor. I dag lider sjukhusen av stora underskott vilket försvårar för specialistvården att kunna erbjuda vård och behandling inom en rimlig tid. Sjukvården behöver resurstillskott för att komma till rätta med underfinansieringen och kunna åtgärda de köer som idag finns till specialistvård. Tillgången till vårdplatser måste säkras så att slutenvården klarar av att möta toppar eller hantera extra ordinära situationer. En utvecklad öppenvård är ett viktigt komplement för att kunna avlasta slutenvården. Tillgången till intensivvård behöver förbättras. Det behövs åtgärdsplaner och kompetenssatsningar som minskar de stora geografiska variationer som idag finns inom cancersjukvården. Den medicinska kompetensen är idag ojämnt fördelad inom regionen, vilket leder till stora skillnader i väntetider och försämrad tillgång till vård och behandling. För att öka patientsäkerheten behövs kompetenssatsningar, forskning och handlingsplaner.

Mot ett självständigt liv

All vård måste genomsyras av ett rehabiliterande synsätt. Rehabilitering innebär insatser som syftar till att människor som drabbats av skada eller sjukdom ska kunna leva ett så självständigt och normalt liv som möjligt. Det kan handla om att komma tillbaka till eget boende efter en stroke eller få stöd i att återuppta ett arbete och annan meningsfull sysselsättning trots psykiska besvär eller kronisk smärta.

Rehabiliteringen är en viktig del inom vården, den ska finnas både inom den nära vården och specialistsjukvården. Det ska finnas ett hälsofrämjande förhållningssätt inom rehabilitering med samverkan mellan olika professioner, allt för att hitta den lösning som är bäst för individen. Det får aldrig bli så att hjälpmedlen tar ifrån individer sådana förmågor som de annars hade kunnat bibehålla. Att upprätta individuella rehabiliteringsplaner ska vara rutin och rätten till rehabilitering ska tryggas på lika villkor för alla patienter.

Att satsa på rehabilitering är god hälsoekonomi och avgörande för en människas möjlighet att komma tillbaka till ett gott liv efter sjukdom eller skada. Rätten till rehabilitering på lika villkor för alla patientgrupper måste tryggas och det får aldrig bli en persons sociala eller ekonomiska förutsättningar som avgör möjligheten till rehabilitering och rätt hjälpmedel. Behov av rehabilitering måste säkras vid utskrivning från slutenvård eller andra övergångar inom vården.

Rehabilitering är komplex och mångfacetterad och kan aldrig bli fullvärdigt i ett vårdvalssystem. Vårdval Rehab har lett till kraftigt ökade kostnader och ett prestationsbaserat ersättningssystem har skapat en fokusering på intäkter ute på mottagningarna. Vi vill avskaffa vårdvalet för att på ett tydligare sätt kunna styra resurserna efter behov. Satsningar på rehabilitering är nödvändiga eftersom vi vet att många patienter inte passar in i dagens vårdvalssystem. Det kan gälla till exempel patienter med neurologiska skador, kronisk smärta eller psykisk ohälsa.

Vi menar också att rehabilitering är ett viktigt sjukdomsförebyggande arbete för hälso- och sjukvården, särskilt för patienter med lindriga problem. Även barn och unga ska ges möjlighet till insatser i samverkan med kommuner, elevhälsa och barnens familjer.

Ökad jämlikhet ger ökad psykisk hälsa

Det ojämlika samhället med ökade klyftor slår hårdast mot människor som är strukturellt underordnade till exempel genom klass, kön, etniskt ursprung, normbrytande eller funktionsvariation.

Forskning visar till exempel att psykisk ohälsa är vanligare hos barn i familjer med akuta ekonomiska problem. En ökad ojämlikhet går alltså hand i hand med ökad psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa orsakar stort lidande för den drabbade och anhöriga.

Psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukskrivning och identifieras hos hälften av alla besök inom primärvården. Den psykiska hälsan varierar hos alla men det är oroande att psykisk ohälsa ökar, särskilt då ökningen är tydligast bland unga och äldre.

Vården som riktar sig till människor med psykisk ohälsa är inte tillräckligt utbyggd och många hänvisas till att gå via företagshälsovård eller att betala för psykologsamtal ur egen ficka. Vi anser att första linjens psykiatri måste utvecklas och förstärkas med möjlighet till behandling i ett tidigt skede för att förebygga utveckling av allvarlig ohälsa.

För de flesta med psykisk ohälsa ska första linjen utgöra basen och vid behov ska specialistpsykiatri erbjuda avgränsade insatser. För vissa, främst med psykisk sjukdom, behöver specialistvården ha huvudansvaret kontinuerligt över längre tid.

Nollvision för självmord

Vi kräver att vi i Västra Götaland ska ha en nollvision när det gäller självmord vilket innebär ett gediget förebyggande arbete. Vi vet att grupper med högre risk för självmord är personer med normbrytande sexuell läggning och/eller könsidentitet, ensamma äldre, människor med migrationsbakgrund och människor med obehandlad depression. Därför behöver just dessa grupper extra uppmärksamhet i det förebyggande arbetet.

En första linje värd namnet inom psykiatri

En omställning av vården är nödvändig. Den ska gå från en otillräckligt utbyggd första linje och överbelastad, otillgänglig specialistvård till en första linje som har kapacitet för alla som lider av psykisk ohälsa. När det behövs specialistvård ska det finnas att tillgå. Hela primärvården, det vill säga i första hand vårdcentralerna men också regionhälsans verksamheter, ska kunna identifiera och ta hand om psykisk ohälsa. Det kräver teamarbete där psykologer, kuratorer, hälsopedagoger och psykoterapeuter samarbetar med andra aktörer inom området.

Psykisk hälsa främjas i första hand av andra insatser än vad vården kan ge och vi vill därför se fler integrerade mottagningar med flera aktörer. Såväl primärvård, specialistvård och kommunernas olika verksamheter och Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och idéburen sektor ska kunna utveckla samarbeten för att öka förutsättningarna för psykisk hälsa för fler.

Vården ska vara personcentrerad och nätverksfokuserad där individens livsvillkor ska utgöra grunden. De anhöriga ska ses som en resurs och samverkanspartner som också ska kunna få stöd och avlastning. Varje patient inom psykiatri ska ha en samordnad individuell vårdplan (SIP) som formuleras i samråd med patienten, anhöriga, övrigt nätverk och kommunen.

En tillgänglig, evidensbaserad och personcentrerad första linje förebygger en stor del av behovet av specialistvård. Unga är den grupp där den psykiska ohälsan ökar mest. Mottagningar för unga vuxna ska finnas i hela regionen och vidareutvecklandet av ungdomsmottagningar ska ge de unga högre tillgänglighet till psykologisk behandling. Vi ser det som en investering i nästa generation.

Specialistvård när det krävs

En tydligt personcentrerad vård måste visa ökad flexibilitet och vi vill satsa på kontinuitet i vårdkontakten med mobila arbetssätt och digitala lösningar av olika slag. Ökad tillgänglighet och kompetent bemötande kan dessutom så gott som eliminera behov av tvångsåtgärder.

Vissa grupper har länge svikits av samhället i stort men av sjukvården i synnerhet. Bland dem finns till exempel vuxna som lever med odiagnostiserade neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar som inte har blivit utredda som barn. Andra människor som riskerar att hamna mellan stolarna är de som är eller har varit utsatta för våld i nära relation, personer med könsdysfori och de med spelberoende eller andra beroendeformer. Kunskapen om psykiatriska tillstånd måste stärkas särskilt inom dessa områden.

I gruppen personer med allvarlig psykiatrisk sjukdom finns en förhöjd dödlighet i sjukdomar som inte är en direkt följd av den psykiatriska sjukdomen. Kunskapen om psykiatriska tillstånd och eventuell samsjuklighet måste stärkas särskilt inom dessa områden, genom starkt samarbete med patientföreningar och brukarsamverkan. Den somatiska vården ska bli bättre på att fånga upp människor som har avvikande beteendemönster av olika slag vilket gör att de i mindre omfattning söker psykologisk hjälp de vanliga vägarna.

En satsning på beroendevården

Beroendevården är en försummad del av hälso- och sjukvården som behöver prioriteras högre. Ett beroende som orsakar lidande för den drabbade eller hos anhöriga ska ses som ett sjukdomstillstånd, och därmed har vården ett stort ansvar. Bland olika typer av beroendesjukdomar är alkoholberoende kanske den vanligaste medan beroende av narkotika ofta får snabbare och allvarigare följdverkningar. Också hasardspel och gaming (onlinespel) kan få stora konsekvenser för den som utvecklat ett beroende. Vid alla beroendesjukdomar är "riskbruk" steget före "beroende".

Vi vill bygga upp en beroendevård som är lättillgänglig och finns där när personer i riskbruk eller beroende vill ta emot behandling. Bra öppettider och specifika mottagningar behövs, men också metoder som motiverar människor att ta emot stöd. För att lyckas med beroendevård krävs helhetssyn och sammanhållna vårdkedjor utan brustna länkar.

Kvinnor med allvarlig beroendeproblematik är särskilt drabbade då de oftare utsätts för våld eller tvingas erbjuda sexuella tjänster och i samband med detta utsätts för sexuellt våld. Dessa kvinnor ska därför erbjudas stöd och vård utifrån deras särskilda villkor.

Samsjuklighet vid beroende är vanligt, det vill säga att personer har fler sjukdomar än beroendeproblematiken, till exempel ångest, depression eller annan psykisk ohälsa. Inte sällan kan en tidigare erfarenhet av traumatiserande händelser eller svåra upplevelser genom livet orsaka posttraumatiskt stressyndrom. Tillståndet är allvarligt och innebär att det är svårare för personen att sluta med sitt beroende. Behandlingen av dessa olika tillstånd ska därför alltid samordnas.

En översyn som gjordes av beroendevården i Västra Götalands visar stora brister i samverkan mellan kommun och region och att de nationella riktlinjerna inte följs vilket vi ser allvarligt på. Detta måste rättas till. Därför vill vi underlätta samarbetet genom att starta integrerade mottagningar där både Västra Götalandsregionen och berörda kommuner är med. Vi vill till exempel ge förutsättningar till de sprututbytesmottagningar som äntligen startas att arbeta tätt ihop med kommunernas verksamheter.

Förbättrat stöd till anhöriga

Närstående till personer med psykisk ohälsa eller psykiatrisk sjukdom, lever ofta i en svår situation. Anhörigstödet måste förbättras i nära samarbete med kommuner och intresse- och patientföreningar. Behovet av anhörigstöd gäller inte enbart för området psykiatri. Behovet finns även inom somatisk sjukvård och barnsjukvård.

Många anhöriga till någon som är psykiskt sjuk, en förälder eller syskon till ett svårt sjukt barn, anhöriga till någon som har ett svårt handikapp eller annan svår sjukdom, vittnar om att man behöver stöd och avlastning. Många upplever att det blir svårare att få sådant stöd. När allt fler svårt sjuka vårdas i hemmet så kan utsattheten för den anhöriga öka. Barnens situation måste alltid uppmärksammas särskilt.

Tandhälsa är en klassfråga

Tandhälsan är i dag ojämnt fördelad inom Västra Götalandsregionen. Tänderna är en del av kroppen och har stor betydelse för hälsan. Tandvårdskostnader kan uppgå till stora belopp för den enskilde patienten, men omfattas inte av samma högkostnadsskydd som gäller för sjukvård i övrigt. Vi vill att tandvården ska jämföras med annan sjukvård. Att få ned tandvårdskostnaderna för enskilda patienter kräver emellertid åtgärder även på en statlig nivå. Det ska alltid vara möjligt att delbetala tandvårdsavgiften.

Tandvården ska ha en förebyggande inriktning. Då tandstatus är en klassfråga måste regionen satsa på förebyggande åtgärder i de delar av befolkningen där tandstatusen är dålig och kariesfrekvensen utbredd och det behövs riktade insatser speciellt till barn och ungdomar. Vänsterpartiet i Västra Götaland vill att tandvården ska vara avgiftsfri upp till 25 års ålder, och att barn- och ungdomstandvården ska bedrivas i offentlig regi.

Något som bättre bör beaktas inom regionen är att åldrande i sig ger sämre tandstatus och att dålig tandstatus påverkar hälsan i övrigt. Även medicinering för vissa sjukdomstillstånd kan ha negativ påverkan på tänderna och en dålig tandhälsa leder till ökad risk för sjukdom och ohälsa. Regionens tandvård ska bedriva uppsökande verksamhet inom äldreomsorgen, och det behövs riktade insatser till de som av medicinska skäl riskerar att få eller har fått sämre tandstatus. För att klara det uppdraget behövs ett bra samarbete med primärvården och de projekt med tandhygienist inom äldreomsorgen som folktandvården bedrivit tillsammans med några kommuner ska permanentas och utökas.

Habilitering är en rättvisefråga

Habilitering innebär att bevara och utveckla en förmåga hos personer som har en varaktig funktionsnedsättning. Med tidiga samordnade insatser från olika kompetensområden och i samverkan med brukarorganisationer ska stöd och behandling ges efter förutsättningar och behov. Detta för att ge ökad självständighet och möjlighet till deltagande i samhällslivet för varje enskild individ.

Habilitering är till för barn, ungdomar och vuxna, och sker i nära samarbete mellan vårdnadshavare, anhöriga och individens nätverk. Habilitering utgår från olika behov där insatserna är av varierande karaktär så som arbetslivsinriktad, medicinsk, pedagogisk, psykologisk, social eller teknisk och kombineras utifrån den enskildes förutsättningar och intressen. Specialiserad habilitering, med särskild kompetens om funktionsnedsättningar, utgör ett komplement till den hälso- och sjukvård som arbetar utredande, behandlande, hälsofrämjande och förebyggande.

Det finns en utveckling inom habiliteringen där avgifter höjs och allt fler hjälpmedel inte längre förskrivs utan blir individens eget ansvar. Detta slår hårt mot personer som ofta redan befinner sig i en ekonomiskt utsatt situation. För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att kompensera funktiona-

litet och att spara på hjälpmedel är ett kortsiktigt tänkande. Att vara i behov av ett hjälpmedel får aldrig bli en klassfråga. Därför ska vi kämpa för avgiftsfrihet i så hög utsträckning som möjligt.

Nödvändig forskning för jämlik vård

Klinisk medicinsk forskning är en förutsättning för metodutveckling och förbättringsarbete inom hälso- och sjukvården. Patienterna behöver oberoende forskning för att få bästa möjliga vård. Den totala investeringen i forskning och utveckling (FoU) som andel av BNP har i Sverige minskat och drygt 70 procent av investeringarna i FoU görs av företag. Det skapar en mycket sårbar situation. Vi ser att den forskning som bedrivs av vinstintresse inte täcker alla sjukvårdsområden, det vill säga vissa grupper tenderar att prioriteras bort som till exempel kvinnorelaterade sjukdomstillstånd. Detta sätter den jämlika vården i fara.

Vi anser att forskning i sig är vitaliserande för en region. Det skapar ett mervärde för oss som lever här genom att vi får tillgång till utbildning och arbetslivsutveckling. Även om det inte har direkt med sjukvården i sig att göra så kan det ses som en hälsofaktor att befinna sig i en region i utveckling. Det är viktigt att vi är med och påverkar så att olika forskningscenter bidrar till en utveckling som gynnar såväl människors hälsa som klimatet.

Sjukvården specialiseras i snabb takt och förutsättningen för utveckling är forskning. Vi anser att unga forskare måste ges möjlighet till ekonomisk trygghet. Meriter är ett av många kriterier för att få anslag och självklart är det svårt att ha meriter i början av sin forskargärning.

Konkurrens förhindrar ibland samarbeten mellan olika aktörer inom vården. Privata vårdgivare är ofta mindre intresserade av att ta emot studenter och delta i forskningsprojekt genom att samla in data och prover från patienter, vilket leder till stora problem för både forskning och utbildning inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Forskningen ska även omfatta områden som av hävd inte har hög status och forskning om kvinnors sjukdomar och hälsa måste därför bedrivas i större omfattning. Dessutom är det viktigt att forskning inte enbart bedrivs på de stora sjukhusen, utan även i primärvård och på mindre enheter. Den patientnära forskningen är nödvändig för att omvårdnad och behandlingsmetoder skall bli än mer patientfokuserade.

Det behövs mer resurser till forskningen liksom till alla andra områden inom hälso- och sjukvården. Organisationerna har bantats ned och arbetsbelastningen har ökat vilket har medfört en mer slitsam arbetsmiljö. Riskerna är att bra idéer och hängivna forskare inte får utrymme i den offentliga vården på grund av alltför tuffa villkor.

Antaget av Representantskapet Vänsterpartiet Västra Götaland, 2021-10-23

